

MODERN ERKEKLİK KRİZİ: INCEL İDEOLOJİSİ, TEMELLERİ VE ELEŞTİRİSİ

Fikrullah ÇAKMAK*

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 28 Kasım 2024, **Kabul Tarihi:** 14 Mart 2025, **Yayın Tarihi:** 31 Mart 2025, **Atıf:** Çakmak, Fikrullah. "Modern Erkeklik Krizi: Incel İdeolojisi, Temelleri ve Eleştirisi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 25/1 (Mart 2025): 71-96.

DOI: 10.33415/daad.1593060

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 28 November 2024, **Accepted:** 14 March 2025, **Published:** 31 March 2025, **Cite as:** Çakmak, Fikrullah. "The Crisis Of Modern Masculinity: Incel Ideology, Foundations And Criticism". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 25/1 (March 2025): 71-96.

DOI: 10.33415/daad.1593060

Öz

Bu makale, modern erkeklik krizi bağlamında şekillenen incel (involuntary celibate) ideolojisini, toplumsal, biyolojik ve teolojik temelleriyle eleştirel bir perspektiften incelemektedir. Incel ideolojisi, bireylerin cinsel ve romantik başarısızlıklarını biyolojik determinizm ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisi ile açıklayan, nihilizm ve kadercilik temelli bir dünya görüşü sunar. Bu çalışmada, ideolojinin sosyolojik, psikolojik ve kültürel dinamikleri analiz edilmiş; kadınların nesnelleştirilmesi ve cinsiyetçi hiyerarşi gibi unsurların yanı sıra, bu anlayışın insanın manevi ve ontolojik değerini nasıl ihmal ettiği tartışılmıştır. Makale incel ideolojisini yalnızca bir toplumsal sorun olarak değil, teolojik bir bağlamda da incelemekle benzerlerinden ayrılmaktadır. İnsan doğasının yaratılıştan gelen değerini, özgür iradesini ve ahlaki sorumluluklarını savunan İslami bakış açısıyla, bu ideolojinin temelleri eleştirilmiştir. Sonuç olarak, incel ideolojisinin modernizmin maddeci ve determinist anlayışlarının bir ürünü olduğu; insanı yalnızca biyolojik bir varlık

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye. fikrullahcakmak@atauni.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4559-7117> / Assistant Professor, Atatürk University, Faculty of Theology, Department of Kalām, Erzurum, Türkiye. fikrullahcakmak@atauni.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4559-7117>

olarak değerlendiren bu perspektife karşı, manevi ve ahlaki boyutları vurgulayan alternatif yaklaşımların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Incel, Determinizm, Şiddet, Kadın.

The Crisis Of Modern Masculinity: Incel Ideology, Foundations And Criticism

Extended Abstract

This article critically examines the ideology of incel (involuntary celibate) in the context of the crisis of modern masculinity with its social, biological, and theological foundations. The incel ideology should be considered as a crisis shaped not only by individual psychological problems but also by the cracks that modernism has created in the social structure and approaches such as biological determinism. The incel ideology presents a worldview that legitimizes individuals' romantic and sexual failures in terms of genetic determinism, gender roles, and social hierarchy. This leads to a deeper entrenchment of sexist discourses and misogyny both at the individual level and in the social sphere. In Turkey, the effects of this ideology have spread through online platforms, increasing violence and discrimination against women. This study aims to provide an in-depth analysis of incel ideology not only as a sociological and psychological phenomenon but also in its theological, ontological, and ethical dimensions. The article aims to reveal the crisis of modern masculinity, the historical and ideological foundations of incel ideology, its sexist discourses and its destructive effects on individuals and society. It also examines how the materialist framework of modernism reduces human nature to functional terms, facilitating the rise of ideologies like incel. How a theological perspective can solve such ideologies is discussed in this context. In the literature, the ideology of incel has generally been treated as a psychological or sociological problem, but its theological and ontological dimensions have not been sufficiently examined. This issue has received limited academic attention in Turkey and globally, especially because its theological and ontological dimensions remain largely unexplored. This article aims to fill this gap by analyzing the relationship of incel ideology with biological determinism, nihilism and modernism's rejection of human values within a theological framework. It also makes an original contribution to this field by discussing the effects of incel ideology on gender equality and women's rights and how it contradicts the moral and ethical principles of religion. The study aims to bring an innovative perspective to the literature by developing alternative perspectives against the crisis of masculinity and the deepening of sexist hierarchies caused by modernism. In this study, grounded theory design, one of the qualitative research methods, will be used in order to analyze the incel ideology in a multidimensional way and to address it with a critical approach. Critical studies aim to examine in depth the origins of events and phenomena, their operational dynamics and their relationship with reality. Critical grounded theory, on the other hand, employs a dynamic approach in the research process, prioritizing theory development through empirical data rather than rigid adherence to a predetermined theoretical framework. This method focuses on gaining new insights into little-known phenomena and prioritizes understanding not only the phenomenon itself but also the different factors that shape it. First, the definition of incel ideology is presented, and the characteristics of individuals belonging to this ideology are analyzed in depth. Then, the theoretical background of incel ideology is evaluated based on ideological underpinnings such as biological determinism, social Darwinism and gender roles. In addition, the intellectual foundations of this ideology are comprehensively analyzed through concepts such as nihilism, fatalism and gendered hierarchy. The study criticizes modernism's materialist and reductionist approach and reveals its impact on the emergence of such ideologies. Furthermore, from a theological and ontological perspective, it discusses how incel ideology undermines the existential meaning of the in-

dividual by neglecting the spiritual dimension and ethical responsibilities of the human being. The findings of the article show that incel ideology is not only an individual problem, but a reflection of the destructive effects of modernism on humanity and gender. Incel's ideology is rooted in a sexist and nihilistic worldview that legitimizes the stratification of individuals within a genetic and social hierarchy. It undermines notions of social equality and justice by evaluating women solely based on their sexual and biological functions. In conclusion, the article offers a theological and ontological critique of the incel ideology and provides a solution to the materialistic understanding of modernism. It is argued that a religious perspective should emphasize the spiritual dimension of human beings, their moral responsibilities and the ontological value of creation. The article emphasizes the importance of an interdisciplinary approach to understanding and finding solutions to the gender-based crises of modern society.

Keywords: Theology, Incel, Determinism, Violence, Woman.

Giriş

Son yıllarda dünya genelinde ve Türkiye’de şiddet olaylarında ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu şiddetin en yıkıcı biçimlerinden biri de kadına yönelik şiddettir. Kadına karşı şiddet, fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik boyutlarıyla ortaya çıkmaktadır. Özellikle Türkiye’de bu durum, medya ve araştırma raporları aracılığıyla sıkça gündeme gelmekte, kadın cinayetleri ve aile içi şiddet vakaları toplumun kanayan yaralarından biri olarak varlığını sürdürmektedir.¹ 2014 yılında yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasına göre, kadınların %35,5’i hayatlarının bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Aynı araştırma cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranını %12 olarak belirtmiştir. Fiziksel ve cinsel şiddetin bir arada yaşanma oranı ise %38 olarak kaydedilmiştir.² Bu oranlar, 2008 araştırmasına göre hafif bir düşüş göstermiş olsa da şiddetin varlığını sürdürdüğüne işaret etmektedir. İçişleri Bakanlığı’nın 2020-2021 yılları arasında faaliyet gösteren kadına yönelik şiddetin sebeplerini inceleyen bir meclis komisyonuna sunduğu rapora göre, son beş yılda işlenen kadın cinayetlerinin sayılarında dalgalanmalar görülmüştür. Bu dönemde, kadın cinayeti sayısı 2020 yılında 268’e kadar düşerken, 2021 yılında yeniden 307’ye yükselmiştir.³

¹ Özlem Çakır vd., “Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu”, *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 2/4 (25 Temmuz 2016), 64-67.

² Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK, *Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri Gender Statistics 2020* (Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu, 2021), 148.

³ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/>, “Bakanlığımızca Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kapsamında 58 İlde 563 Kişi Elektronik Kelepçeyle İzleniyor” (Erişim 12 Kasım 2024); Serpil Aytaç vd., “Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma”, *Istanbul Journal of Sociological Studies* 54 (20 Aralık 2016), 282-284.

Bu veriler, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir.

Kadına yönelik şiddet, yalnızca fiziksel bir saldırı olarak değil aynı zamanda cinsiyetçi bir yapıya sahip toplumsal sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu şiddet biçimi, kadınların toplum içindeki rollerini ve cinsiyet kimliklerini hedef alan bir baskı aracıdır. Türkiye'de kadına yönelik şiddetin belirleyicileri arasında kadının sosyo-ekonomik ve psikolojik durumu ile şiddeti algılama ve yorumlama biçimi önemli rol oynamaktadır.⁴ Örneğin, yapılan araştırmalar, kadınların "itaatkâr" ve "kontrol edilebilir" bir şekilde davranmaları gerektiği yönündeki toplumsal beklentilerin, kadınları şiddete daha açık hale getirdiğini ortaya koymaktadır.⁵

Kadına yönelik şiddetin cinsiyetçi temelleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak değerlendirilmesi, günümüzde farklı toplumsal hareketler ve ideolojik oluşumlarla olan ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu oluşumlardan biri olan "incel" (istem dışı bekâr) hareketi, kadınlara karşı derin bir düşmanlık ve saldırganlık barındırmasıyla öne çıkmaktadır. Incel ideolojisi, cinsiyet temelli şiddetin yeni bir yansıması olarak şekillenmekte; özellikle radikal kanatları, kadınları cinsel ve toplumsal açıdan ikincil konumda gören dünya görüşünü yaygınlaştırmaktadır. Bu hareket, kadınların özgürleşme taleplerine ve toplumsal rollerindeki dönüşümlere bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Hareketin üyeleri, kadınların kendilerine cinsel ya da romantik anlamda erişilebilir olmamasını, kişisel bir hak ihlali olarak algılamaktadırlar. Incel hareketi üyeleri, kendilerini cinsel olarak mahrum bırakıldıklarını düşünmekte ve bu mağduriyet duygusu cinsiyet temelli bir saldırganlık doğurabilmektedir.⁶ Hareketinin bu yapısı, salt psikolojik bir durumdan ziyade, arka planında sosyal, kültürel ve ideolojik faktörlerin de bulunduğu kompleks bir toplumsal fenomen olarak değerlendirilmelidir.⁷

Türkiye'de ortaya çıkan birtakım şiddet eylemlerinin incel ideolojisiyle ilişkilendirilmesi bu ideolojinin küresel bir fenomen olarak ülkemiz-

⁴ Hande Çalışkan - Emrah İsmail Çevik, "Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği", *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (30 Temmuz 2018), 218-228.

⁵ İlknur Yüksel-Kaptanoğlu vd., *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* (Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015), 105-110.

⁶ Dj Williams - Michael Arntfield, "Extreme Sex-Negativity: An Examination of Helplessness, Hopelessness, and Misattribution of Blame Among 'Incel' Multiple Homicide Offenders", *Journal of Positive Sexuality* 6/1 (01 Nisan 2020), 36.

⁷ Irene Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates? A Scientific Literature Review* (Bergamo: Università Degli Studi Di Bergamo, Yüksek Lisans, 2021), 2.

de de etkilerini hissettirmeye başladığını göstermektedir. 2024 yılında İstanbul'da yaşanan ve toplumsal gündeme oturan bir olay, bu durumun ciddiyetini gözler önüne sermiştir. Söz konusu olayda, 19 yaşındaki Semih Çelik, Ayşenur Halil ve İkbal Uzuner adlı iki genç kadını öldürdükten sonra intihar etmiş; yapılan soruşturmada ise Çelik'in çevrimiçi platformlar aracılığıyla "incel" gruplarıyla bağlantılı olduğu ve bu ideolojinin etkisi altında hareket ettiği anlaşılmıştır.⁸ İncel ideolojisinin Türkiye'de nasıl bir karşılık bulduğunu anlamak için çevrim içi erkeklik söylemlerine odaklanmak gerekmektedir. Türkiye'de erkek egemen söylemleri benimseyen çeşitli çevrim içi platformlar, erkeklerin toplum tarafından mağdur edildiğini savunarak kadınları ve feminist hareketleri suçlayan bir söylem geliştirmiştir. Bu gruplarda "kırmızı hap" (red pill), "alfa/beta erkeklik" gibi kavramlar yaygınlaşmış ve kadınları cinsel pazar değeri üzerinden değerlendiren yaklaşımlar öne çıkmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarında feminist hareketlere karşı oluşturulan tepkisel içerikler dikkat çekmektedir. Kadınların toplumsal statü kazanmaları, bu tür gruplarca erkeklerin sistematik olarak dışlanması şeklinde yorumlanarak kadın düşmanlığı körüklenmektedir. Bu durum, erkeklik krizine dair algıyı derinleştirerek incel ideolojisinin beslendiği mağduriyet anlatısını pekiştirmektedir. Buna ek olarak, Türkiye'de bazı bireylerin çevrim içi kadın düşmanı gruplarla bağlantılı olduğu olaylar, incel ideolojisinin bireysel şiddet eylemlerine dönüşme potansiyelini göstermektedir.⁹ Ancak, ideolojinin doğrudan şiddetle ilişkisini kanıtlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bununla birlikte, çevrim içi erkek egemen söylemler, toplumsal cinsiyet rollerine dair katı kalıpları pekiştirerek kadın düşmanlığını yaygınlaştırma açısından önemli bir risk oluşturmaktadır.

Bu makale, incel ideolojisini yalnızca sosyolojik ve psikolojik bir sorun olarak değil, aynı zamanda teolojik bir perspektiften inceleyerek, onun kökenlerindeki derin ideolojik temelleri anlamayı amaçlamaktadır. İncel ideolojisinin dayandığı evrimci determinist anlayış, erkek üstünlüğü inancı ve kadınların varlık hiyerarşisinde cinsel bir obje olarak konumlandırılması gibi unsurlar, teolojik düzlemde de ele alınması gereken sorun-

⁸ NTV ntv, "Kadınlara Yönelik Şiddet Vakaları Ardından İncel Grupları Konuşuluyor: İncel Ne Demek? İncel Kişilerin Özellikleri Neler?" (Erişim 14 Kasım 2024).

⁹ Fatma Esra Öztürk, "İnternet Alt Kültürü Bağlamında Hegemonik Erkeklik Söyleminin Dijital Dönüşümü: #erkekyerinibilsin Hashtag Örneği", *Global Media Journal Turkish Edition* 11/22 (2021), 110-120; Işıl Kızıllırmak Ata - Aslihan D. Topçu, "Yeni Mecrada Hegemonik Söylem: Erkeklik Krizinin Instagram'da Tezahürü", *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* 35 (30 Aralık 2021), 66-79; Ecenur Temelli, "İncel' Örneği Üzerinden Çevrim İçi Mizojinist Gruplar ve Şiddet Eylemleri", *International Journal of Social And Humanities Sciences* 6/1 (21 Temmuz 2022), 20-21.

lardır. Bu bağlamda, incel ideolojisinin teolojik incelemesi, özellikle varoluşçu hak anlayışı, insanın yaratılış amacındaki cinsiyetçi sapmalar ve evrimci determinist bakışın ilahi irade ile çelişkisi gibi temel meseleleri sorgulamaktadır. Bu noktada çalışma incel ideolojisinin toplumsal cinsiyet, varlık hiyerarşisi ve değer sistemleri üzerindeki etkisini teolojik bir perspektifle değerlendirerek, literatürde eksik kalan bu alanda özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmada, incel ideolojisini çok boyutlu bir şekilde analiz etmek ve eleştirel bir yaklaşımla ele almak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden gömülü teori deseni kullanılacaktır. Eleştirel çalışmalar, olay ve olguların kökenlerini, işleyiş dinamiklerini ve gerçeklikle olan ilişkilerini derinlemesine incelemeyi amaçlar. Eleştirel gömülü teori ise araştırma sürecinde dinamik bir yaklaşım benimseyerek, belirli bir kuramsal çerçeveye sıkışmak yerine, teoriyi veriler üzerinden geliştirmeyi hedefler. Bu yöntem, az bilinen olgulara yönelik yeni bilgiler elde etmeye odaklanır ve yalnızca olgunun kendisine değil, bu olguyu şekillendiren farklı etkenleri anlamaya öncelik verir.¹⁰

76 | db

Türkiye’de incel ideolojisi üzerine yapılan akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır ve bu konunun sosyolojik, psikolojik, ideolojik ve teolojik boyutlarıyla ele alınmasına dair kapsamlı bir literatür bulunmamaktadır.¹¹ Özellikle incel ideolojisinin teolojik bir perspektiften analiz edilmesi, mevcut akademik yazında büyük bir boşluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın özgün değeri, incel ideolojisinin yalnızca bir toplumsal problem ya da psikolojik sapma olarak değil, aynı zamanda teolojik temelleri olan bir düşünce sistemi olarak ele alınmasında yatmaktadır. İncel ideolojisinin erkeklik, kadınlık ve varlık hiyerarşisine dair iddiaları, dinlerin ahlaki, etik ve metafizik ilkeleriyle çelişen unsurlar barındırmaktadır. Ancak, bu konu Türkiye’de akademik düzeyde henüz ele alınmamış, özellikle teoloji ve ilahiyat alanında herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu makale, incel ideolojisini teolojik bir çerçevede tartışarak, literatüre yeni bir yaklaşım ve özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

¹⁰ Yasin Bulduklu, “Eleştirel Çalışmalarda Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Gömülü Teori”, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi* 1/1 (18 Mart 2019), 2-13.

¹¹ Temelli, “İncel’ Örneği Üzerinden Çevrim İçi Mizojinist Gruplar ve Şiddet Eylemleri”, 11-30.

1. İncel: Modern Erkeklik Krizinin Yeni Yüzü

1.1. Erkek Hakları Hareketlerinin Gelişimi ve İncel İdeolojisinin Ortaya Çıkışı

Modernleşmenin etkisiyle sosyal yapı ve toplumsal cinsiyet rolleri köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Kadınlar, geleneksel rollerinden sıyrılarak eğitim, iş gücü ve sosyal hayatta daha aktif ve güçlü bir konum kazanmıştır. Bu durum, kadınların özel alanla sınırlı toplumsal rollerini genişletirken erkeklerin geleneksel cinsiyet rollerinin sorgulanmasına neden olmuştur. Özellikle feminizm hareketlerinin yükselişi ve kadınların özgürleşme talepleri, birçok erkek tarafından bir tehdit olarak algılanmış ve “modern erkeklik krizi” olarak adlandırılan bir süreci tetiklemiştir.¹² Bu kriz, toplumsal yapıda erkek egemen normların dönüşümüne yönelik bir endişeyi ve erkeklerin bu değişime direnme çabalarını ortaya çıkarmıştır. Erkeklerin geleneksel üstünlük algısının zayıflaması hem bireysel düzeyde hem de toplumsal düzeyde derin etkiler yaratmış, özellikle erkek hakları odaklı hareketlerin doğmasına zemin hazırlamıştır.

Erkek hakları hareketleri (MRM), modern erkeklik krizine bir tepki olarak doğmuştur. Bu hareketler, erkeklerin baba hakları, boşanma süreçlerindeki eşitsizlikler, velayet hakkı gibi konularda sosyal ve yasal mağduriyet yaşadığını savunmuştur.¹³ İngiltere’deki “Men Against” ve ABD’deki Hristiyan odaklı “Promise Keepers” gibi gruplar, bu hareketin erken dönem temsilcileridir. Promise Keepers, erkekliğin din ve aile yoluyla yeniden güçlendirilmesini savunmuş, geleneksel aile yapısının korunmasını bir çözüm olarak öne sürmüştür.¹⁴ Başlangıçta erkeklerin sosyal haklarını savunma amacı güden bu hareketler, zamanla ideolojik bir ayrışma yaşamıştır. Daha ılımlı fraksiyonlar, erkeklerin aile ve iş hayatındaki sorunlarına çözüm ararken, daha radikal gruplar kadınları ve feminizmi doğrudan hedef almıştır.¹⁵ Bu ayrışma, hareketin saldırgan bir alt kümesi olan “erkek hakları aktivistleri”ni (MRA) ortaya çıkarmıştır. MRA grupları, erkeklerin sorunlarının temel kaynağını kadınlar ve toplumsal cinsiyet eşitliği talepleri olarak görmüş, bu talepleri erkeklerin geleneksel

¹² Jennifer Lemon, “Masculinity in Crisis?”, *Agenda: Empowering Women for Gender Equity* 24 (1995), 61-64.

¹³ Michael A. Messner, “The Limits of ‘The Male Sex Role’: An Analysis of the Men’s Liberation and Men’s Rights Movements’ Discourse”, *Gender and Society* 12/3 (1998), 266.

¹⁴ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 17.

¹⁵ Alice E. Marwick - Robyn Caplan, “Drinking Male Tears: Language, The Manosphere, and Networked Harassment”, *Feminist Media Studies* 18/4 (04 Temmuz 2018), 545-546.

ayrıcılıklarına yönelik bir tehdit olarak tanımlamıştır.¹⁶ Özellikle 2010'lardan itibaren internetin sağladığı anonimlik ve küresel erişim olanakları, MRA hareketlerinin çevrimiçi platformlarda hızla büyümesine ve daha radikal söylemler geliştirmesine olanak tanımıştır. Zamanla bu platformlar, kadın düşmanlığının ve toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı retoriğin üretildiği yankı odaları hâline gelmiştir.¹⁷

Modern dünyada kadının medya ve toplumsal yapılar tarafından nesnelleştirilmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümünde kritik bir etkidir. Medya, kadınları erkeklerin ihtiyaçlarını karşılayan birer nesne olarak sunmak suretiyle ataerkil yapıların sürekliliğini sağlamış ve bu süreç, erkeklerin toplumsal hegemonyasını pekiştiren hegemonik erkeklik anlayışını güçlendirmiştir. Hegemonik erkeklik, erkeklerin kadınlar ve diğer erkekler üzerinde güç ve hak sahibi olma iddiasına dayanır.¹⁸ Ancak bu anlayış, şiddet ve saldırganlıkla birleştiğinde hiper-erkeklik ve toksik erkeklik gibi daha yıkıcı kavramlara dönüşmüştür. Hiper-erkeklik, hegemonik erkekliğin saldırganlık, sertlik ve kadın düşmanlığı gibi unsurlarını barındıran bir boyut olarak, özellikle internetin küresel erişim imkânlarıyla daha geniş bir yayılma alanı bulmuştur. Toksik erkeklik ise, homofobik ve kadın düşmanı söylemleri ifade eden bir kavramdır.¹⁹ MRA hareketleri içinde bazı gruplar, bu toksik erkeklik anlayışını benimseyerek kadınların toplumsal rollerine yönelik ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımlar geliştirmiştir.

Hiper-erkeklik ve toksik erkeklik anlayışları, çevrimiçi platformlarda "manosfer" adı verilen erkek toplulukları aracılığıyla hızla yayılmıştır. Manosfer; Pick Up Artists (PUA), Men Going Their Own Way (MGTOW) ve incels gibi alt grupları içerir. Bu topluluklar, kadın düşmanlığı ve cinsiyetçi ideolojiler üretmekle kalmayıp, bu ideolojileri radikal eylemlere dönüştüren yankı odaları olarak işlev görmektedir.²⁰ İnternetteki incels forumları, bireylerin nefret söylemleri ve aşırı ideolojilerle çevrili bir bağ kurmalarına olanak sağlamış, bu durum kadın karşıtı retoriğin yayılması-

¹⁶ Bethany Coston - Michael Kimmel, "White Men as the New Victims: Reverse Discrimination Cases and the Men's Rights Movement", *Nevada Law Journal* 13/2 (01 Ocak 2013), 372.

¹⁷ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 18.

¹⁸ Mike Donaldson, "What Is Hegemonic Masculinity?", *Theory and Society* 22/5 (1993), 645.

¹⁹ Michael Kimmel - Lisa Wade, "Ask a Feminist: Michael Kimmel and Lisa Wade Discuss Toxic Masculinity", *Signs* 44/1 (2018), 237.

²⁰ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 20.

na ve radikal tutumların pekişmesine sebep olmuştur.²¹ Manosfer olarak adlandırılan bu çevrimiçi alanlarda, maskülinite politikaları giderek daha kişisel ve duygusal bir hale gelmiştir. Sosyal medyanın sağladığı erişim olanakları, benzer düşünceleri paylaşan grupların daha kolay bir şekilde bir araya gelmesini mümkün kılmıştır. Özellikle “red pill” gibi kutuplaştırıcı semboller, bu grupların feminizme karşı birleşmelerine ve toplu bir konsensüs oluşturmalarına zemin hazırlamıştır. Bu semboller, kadın karşıtı ve ataerkil ideolojilerin güçlenmesini sağlayarak cinsiyet eşitliğine karşı bir direnç noktası oluşturmuştur.²² Bu bağlamda, incel topluluklarının medya ve internet aracılığıyla örgütlenmesi, bireysel yalnızlık ve dışlanmışlık duygularının aşırılıkçı ideolojilere dönüşmesine zemin hazırlayan önemli bir süreçtir. Sosyal medya platformlarının sağladığı kolay erişim ve içerik paylaşımı, bu toplulukların yalnızca bir araya gelmesini değil, aynı zamanda nefret söylemlerini ve kadın düşmanı fikirlerini geniş kitlelere yaymalarını da mümkün kılmıştır. Örneğin, ABD Kaliforniya eyaletinde 2014 yılında gerçekleşen Isla Vista saldırısı kadınlara yönelik şiddet eylemleriyle bu ideolojinin somut bir örneği olmuştur.²³ Rodger’in saldırısında ifade ettiği öfke ve intikam söylemleri, incel gruplarının temel motivasyonlarını açıkça yansıtmaktadır. Benzer şekilde, 2021 Plymouth saldırganı Jake Davison da incel ideolojisiyle bağlantılı olarak beş kişiyi öldürmüş ve ardından intihar etmiştir.²⁴

1.2. Incel Topluluğunun Özellikleri ve Yapısal Dinamikleri

Incel kavramı, “involuntary celibates” (zorunlu bekârlar) ifadesinin bir kısaltması olarak ortaya çıkmıştır. Kavram, ilk kez 1997 yılında Alana adında bir Kanadalı kadın tarafından kullanılmıştır. Alana, romantik ilişkilerde başarısız olan bireylerin deneyimlerini paylaşabileceği bir çevrimiçi platform olan “Alana’nın Zorunlu Bekârlık Projesi”ni kurmuştur. Bu platformun amacı, ilişki kurmakta zorlanan bireylerin yalnız olmadıklarını hissetmeleri ve destek bulabilecekleri bir topluluk yaratmaktır. Başlangıçta cinsiyet fark etmeksizin herkese açık bir ortam sunan bu forum, zamanla toplumsal amaçlarından sapmış ve farklı bir yapıya bürünmüştür.

²¹ Kaitlyn Regehr, “In(Cel)Doctrination: How Technologically Facilitated Misogyny Moves Violence off Screens and on to Streets”, *New Media & Society* 24/1 (01 Ocak 2022), 144 vd.

²² Debbie Ging, “Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere”, *Men and Masculinities* 22/4 (01 Ekim 2019), 16.

²³ Bruce Hoffman vd., “Assessing The Threat of Incel Violence”, (2020), 8.

²⁴ Elsa Bengtsson Meuller, “The Misogynist Incel in The News: Analysing Representations of Gender-Based Violence in Britain”, *The British Journal of Politics and International Relations* 26/4 (01 Kasım 2024), 1122.

Forum kullanıcılarından biri, projeyi “invcel” olarak kısaltmayı önermiş, ardından “invcel” kelimesinin daha kolay telaffuz edileceği düşünülerek bu isim benimsenmiştir.²⁵ Invcel kavramı, ilk başlarda cinsel ya da romantik ilişki kurmakta zorlanan bireylerin hikâyelerini paylaşabildiği bir dayanışma alanı olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak zamanla, özellikle çevrimiçi platformlarda erkek egemen bir alt kültüre dönüşmüştür. 2000’li yılların ortalarından itibaren, invcel toplulukları kadın düşmanlığı ve öfke söylemleriyle özdeşleşmiş ve hipergami gibi iddialarla kadınları suçlayan bir yapıya bürünmüştür. Günümüzde invcel, yalnızca ilişki kuramayan bireylerin yaşadığı izolasyon ve başarısızlık hissini ifade etmekle kalmayıp, bu başarısızlığı kadınlara ve topluma yönelik bir nefret söylemine dönüştüren bir ideolojiyi temsil eder hale gelmiştir.²⁶

Invcel toplulukları, kendilerine özgü terminolojileri, demografik yapıları, fiziksel görünüme verdikleri önem ve üyelerinin psikolojik özellikleriyle dikkat çeken bir yapı sergilemektedir. Bu özellikler, topluluğun dünya görüşünü, toplumsal eleştirilerini ve bireysel sorunlarına yönelik yaklaşımlarını şekillendiren temel unsurlar olarak öne çıkar. Invcel toplulukları, üyeler arasındaki dayanışmayı artırmak ve dış gruplardan ayırmak için kendine has bir jargon geliştirmiştir. Bu dil, topluluk üyelerinin dünyayı algılama biçimlerini ifade etmede önemli bir araç işlevi görmektedir. Örneğin, “-cel” eki, bireylerin yaşadıkları sosyal ve fiziksel eksiklikleri tanımlamak için kullanılmaktadır. “Gymcel”, spor yapmasına rağmen ilişki kuramayan; “oldcel”, yaşlılık nedeniyle ilişki kuramayan; “ethnicel” ise etnik kökeni nedeniyle ilişki kuramayan bireyleri tanımlayan terimler olarak bu ekinin kullanımına örnek teşkil eder.²⁷ Ayrıca “-pill” eki, bireylerin invcel ideolojisini ne ölçüde benimsediğini veya bu ideolojiyi nasıl yorumladığını ifade etmektedir. Örneğin, “red-pill”, topluluğun acı gerçeklerin farkına varma sürecini, “black-pill” ise umutsuzluk ve kaderciliği benimseme anlayışını ifade eden kavramlar olarak, bu grupların dünya görüşünü yansıtan önemli dil unsurlarıdır.²⁸

Invcel topluluklarının üyeleri büyük ölçüde anonim çevrimiçi platformlarda faaliyet gösterdiği için kesin bir demografik bilgiye ulaşmak zordur. Ancak, çeşitli forumlarda yapılan anketler, topluluğun büyük

²⁵ Josephine Broyd vd., “Incels, Violence and Mental Disorder: A Narrative Review with Recommendations for Best Practice in Risk Assessment and Clinical Intervention”, *BJPsych Advances* 29/4 (Temmuz 2023), 254.

²⁶ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 24.

²⁷ moonshot moonshotteam, *Incels: A Guide to Symbols and Terminology* (Erişim 01 Kasım 2024), 13-18.

²⁸ Williams - Arntfield, “Extreme Sex-Negativity”, 35-36.

oranda erkeklerden oluştuğunu ve üyelerin çoğunluğunun 18-30 yaş aralığında olduğunu göstermektedir. Kadın inceller (femcels) ise topluluğun küçük bir azınlığını temsil eder ve genellikle marjinalize edilir.²⁹ Etnik köken açısından, üyelerin çoğunluğu beyaz erkeklerden oluşsa da diğer etnik gruplara mensup bireyler de topluluk içinde yer almaktadır.³⁰ İncel toplulukları, bireylerin cinsel ve romantik başarısızlıklarını genellikle fiziksel görünüşlerine ve genetik faktörlere bağlar. Çirkin olduklarına inanan bireyler, kısa boy, ince bilek, zayıf çene yapısı gibi fiziksel özellikleri bu başarısızlıklarının nedeni olarak görür.³¹

İncel toplulukları, üyelerinin psikolojik ve sosyal davranışlarına dair belirgin özellikler sergiler. Yapılan araştırmalar, bu topluluk üyelerinde yalnızlık, cinsel hayal kırıklığı, öfke ve nefret gibi duyguların yoğun olduğunu göstermiştir. Bu durum, bireylerin kadınlara yönelik düşmanlık duygularını ve cinsiyet temelli şiddet fantezilerini artırmaktadır.³² Ayrıca, incel üyelerinin genellikle düşük dışadönüklük, yüksek nevroz ve düşük uyumluluk gibi kişilik özellikleri sergilediğini ortaya koymaktadır.³³ Sosyal izolasyon, incel topluluklarının en belirgin özelliklerinden biridir. Araştırmalar, üyelerin %67,5'inin ciddi intihar düşüncelerine sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, otizm spektrum bozukluğu, narsistik kişilik bozukluğu ve psikopati gibi özellikler bu topluluk üyeleri arasında sıklıkla görülmektedir.³⁴

2. İncel İdeolojisinin Temelleri

İncel ideolojisi, bireylerin romantik ve cinsel başarısızlıklarını genetik determinizm, sosyal Darwinizm, toplumsal cinsiyet rolleri ve modernleşme süreçleriyle açıklayan bir dünya görüşüdür. Toplumun yapısal dinamikleri tarafından dışlandıklarına inanan inceller, kendilerini bir "cinsel hiyerarşi" içinde konumlandırarak, sosyal medya ve çevrimiçi platformlarda bu anlayışa dayalı bir ideolojik alan inşa etmişlerdir. Nihilizm, ka-

²⁹ Zoe Hasting vd., *Involuntary Celibates: Background for Practitioners* (Organization for the Prevention of Violence, 01 Haziran 2024), 5.

³⁰ Marta Barcellona, "Incel Violence as a New Terrorism Threat: A Brief Investigation between Alt-Right and Manosphere Dimensions", *Sortuz: Oñati Journal of Emergent Socio-Legal Studies* 11/2 (07 Mart 2022), 106 vd.

³¹ Kayla Preston vd., "The Black Pill: New Technology and the Male Supremacy of Involuntarily Celibate Men", *Men and Masculinities* 24/5 (01 Aralık 2021), 825.

³² Maria N. Saptura - Kaitlin M. Boyle, "Masculinity Threat, 'Incel' Traits, and Violent Fantasies Among Heterosexual Men in the United States", *Feminist Criminology* 15/3 (01 Temmuz 2020), 292.

³³ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 43.

³⁴ Hasting vd., *Incels*, 4; Williams - Arntfield, "Extreme Sex-Negativity", 39.

dercilik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi kavramlarla beslenen ideoloji, bireysel başarısızlıkları toplumsal ve biyolojik nedenlere bağlayan bir perspektif sunar. Bu bölüm, incel alt kültürünün kökenlerini ve modern bağlamdaki anlamını daha iyi kavramayı amaçlamakta; ideolojinin sosyal ve biyolojik temellerini ele alarak ideolojik çerçevesinin toplumsal etkilerini de değerlendirmeyi hedeflemektedir.

İncel ideolojisinin temel dayanağı, bireylerin cinsel ve romantik başarısızlıklarını genetik faktörlere bağlayan evrimsel determinizmdir. Bu yaklaşım, insan davranışlarını sosyal Darwinizm ve evrimsel psikoloji çerçevesinde açıklayarak, kadın ve erkek rollerini “biyolojik kaçınılmazlık” olarak tanımlar. Inceller, genetik özelliklerinin kendilerini dezavantajlı konuma düşürdüğüne inanır ve bu durumun değiştirilemeyeceğini savunarak kaderci bir tutum geliştirirler.³⁵ Bu bağlamda LMS (look, money, status) teorisi, incellerin dünya görüşünü açıklamak için sıkça başvurdukları bir araçtır.³⁶ LMS teorisine göre, bir erkeğin fiziksel çekiciliği, maddi durumu ve sosyal statüsü, kadınlar tarafından çekici bulunmasında belirleyici unsurlardır.³⁷ Kişisel özellikler, karakter veya ilgi alanlarındaki uyum gibi faktörler ise tamamen göz ardı edilir. Bu anlayış, bireylerin genetik özelliklerini değiştirme imkânlarının olmadığı ve dolayısıyla kaderlerinin önceden belirlendiği düşüncesine yol açar.³⁸ Bu da bireylerin kendi durumlarına dair hiçbir sorumluluk hissetmemelerine neden olur ve çabalarını sonuçsuz olarak algılamalarına sebep olur.

Evrimsel determinizm, incel ideolojisinin kadınlara yönelik suçlayıcı tutumlarını da şekillendirir. Topluluk, kadınların “hipergami” adı verilen bir süreçle, yalnızca sosyal ve genetik olarak üstün erkeklerle ilişki kurduğunu iddia eder. Hipergami, kadınların daha yüksek statüdeki erkeklerle evlenme veya ilişki kurma eğiliminde olduklarını savunan bir teoridir. Bu bağlamda, kadınlar genellikle fiziksel ve sosyal olarak üstün erkekler olan chadlerle ilişkilendirilir. Chadler, topluluk tarafından genetik olarak çekici ve üstün bireyler olarak görülürken, diğer erkekler bu sosyal hiyerarşinin alt basamaklarında sıkışıp kalır.³⁹ Bu perspektif, incellerin romantik başarısızlıklarının sorumluluğunu kadınlara yüklemelerine neden olur. Kadın-

³⁵ Ging, “Alphas, Betas, and Incels”, 12.

³⁶ Maddalena Cannito - Raffaella Ferrero Camoletto, “The Rules of Attraction: An Empirical Critique of Pseudoscientific Theories about Sex in the Manosphere”, *Sexes* 3/4 (Aralık 2022), 595.

³⁷ moonshotteam, *Incels: A Guide to Symbols and Terminology*, 3.

³⁸ Ging, “Alphas, Betas, and Incels”, 649-650.

³⁹ Virginia Sisemore, “Incel Rhetoric: Origins of Digital Misogyny”, *Honors College Theses*, (01 Kasım 2020), 3-4.

ların genetik olarak daha üstün erkekleri seçtiğini savunan bu anlayış, kadınları bir “cinsel pazar” içinde değerlendirir ve onları erkeklerin başarısızlıklarının temel nedeni olarak görür.⁴⁰

Evrimsel determinizm ve kadcilik, incellerin kendilerine yönelik algılarını şekillendirirken, aynı zamanda onların topluma yönelik tepkilerini de besler. Topluluk, bireylerin sosyal veya genetik durumlarını değiştirme şansının olmadığını savunur ve bu nedenle çaba göstermenin anlamsız olduğu inancını benimser. Bu tür bir kadcerc anlayış, bireylerin sorumluluk almayı reddetmelerine ve sosyal dışlanmışlıklarını meşrulaştırmalarına yol açar.⁴¹ Özellikle black pill (kara hap) ideolojisi, kadcerciliği daha da derinleştirir. Bu durum, bireylerin kendi hayatları üzerindeki kontrol duygusunu kaybetmelerine ve topluma karşı öfke geliştirmelerine neden olur.⁴²

İncel ideolojisi, varoluşsal bir perspektiften nihilizme dayalı bir dünya görüşünü benimseyerek, bireylerin yaşamın anlamı ve sorumluluğuna dair anlayışlarını reddeden bir çerçeve sunmaktadır. Bu ideolojinin temelinde, evrimsel determinizme dayalı bir dünya algısı yer almakta olup, bu algıyı en açık biçimde ifade eden yaklaşım, “black pill” felsefesi olarak tanımlanmaktadır.⁴³ Black pill, yaşamın cinsel ve romantik bağlamda tamamen umutsuz olduğu fikrini savunur ve özellikle fiziksel olarak çekici olmayan erkeklerin toplum tarafından dışlandığını ve sistematik bir şekilde başarısızlığa itildiğini öne sürer.⁴⁴ Nihilist söylem, dünyada herhangi bir çabanın anlamsız olduğu, değişimin imkânsız olduğu inancını pekiştirir ve bireylerin varoluşsal sorumluluklarını reddetmelerine zemin hazırlar. Yalnızlık ve toplumsal izolasyon, nihilist bakış açısını daha da derinleştirir. Bireyler, yalnızca cinsel başarısızlıklarını değil, aynı zamanda toplumsal düzende herhangi bir yere sahip olamamayı da kişisel yetersizliklerine bağlar. Yalnızlık, incel topluluğu üyelerinin nihilist anlatılarının merkezinde yer alır ve bu bireylerin kendilerini değersiz ve topluma yabancılaşmış hissetmelerine neden olur.⁴⁵ Toplumsal izolasyon, bireylerin sosyal bağ-

⁴⁰ Roberta Liggett O'Malley vd., “An Exploration of the Involuntary Celibate (Incel) Subculture Online”, *Journal of Interpersonal Violence* 37/7-8 (01 Nisan 2022), 4990-4992.

⁴¹ Broyd vd., “Incels, Violence and Mental Disorder”, 254.

⁴² Preston vd., “The Black Pill”, 824.

⁴³ Jasmine Latimore - John Coyne, *Glossary, Incels in Australia* (Australian Strategic Policy Institute, 2023) (JSTOR), 16.

⁴⁴ Aiolfi, Mo, *Who are the Involuntary Celibates?*, 37.

⁴⁵ Brandon Sparks vd., “Involuntary Celibacy: A Review of Incel Ideology and Experiences with Dating, Rejection, and Associated Mental Health and Emotional Sequelae”, *Current Psychiatry Reports* 24/12 (01 Aralık 2022), 734.

larını koparmalarına ve çevrimiçi platformlarda kendi düşüncelerini pekiştiren yankı odalarında daha fazla zaman geçirmelerine yol açar. Nihilist dünya görüşü, yalnızca bireyin kendisiyle ilgili değil, aynı zamanda toplumun genel yapısıyla ilgili de derin bir umutsuzluk içerir. İncel ideolojisi, toplumu bireyi dışlayan bir mekanizma olarak görür ve bu da bireyde radikal bir kadercilik ve öfke doğurur.

İncel ideolojisi, kadınları cinsel pazar değerleri (sexual market value - SMV) üzerinden değerlendirir ve bu değerlerin yalnızca fiziksel çekicilikle belirlendiğini savunur. Kadınların çekiciliğinin belirli bir yaşa kadar sürdüğü ve ardından hızla değer kaybettiği iddiası, topluluğun "the wall" veya "agepill" kavramlarıyla ifade edilir.⁴⁶ Bu anlayış, kadınları bir özne olarak değil, erkeklerin genetik ve sosyal statülerine bağlı bir varlık olarak değerlendirir. Böylece kadınlar, insan olmaktan çok, erkeklerin ihtiyaçlarını karşılayan bir tüketim nesnesi olarak algılanır. Kadının bu şekilde sınırlandırılması, topluluğun "hipergami" iddialarıyla daha da pekiştirilmiştir.⁴⁷

Kadınlar ve erkekler arasında katı bir hiyerarşi inşa eden bu ideoloji, erkekleri "chad", "beta" ve "incel" gibi kategorilere, kadınları ise "stacy" ve "becky" gibi sınıflara ayırır. En çekici kadınlar olarak görülen stacys, sosyal hiyerarşinin üst basamağında yer alırken, beckylers sıradan olarak değerlendirilir. Erkekler tarafında ise chad'ler genetik üstünlükleriyle öne çıkarken inceller bu hiyerarşinin alt basamaklarında sıkışıp kalır.⁴⁸ Bu tür bir sınıflandırma, toplumsal ilişkilerin basit bir cinsel düzen üzerinden algılanmasına yol açar ve cinsiyetçi tutumları derinleştirir. Kadınların insanlıklarından uzaklaştırılarak yalnızca fiziksel ve biyolojik yönlerine indirgenmesi, bu topluluğun dilinde sıkça kullanılan "femoid" terimiyle ifade edilir.⁴⁹ Bu kavram, kadın düşmanlığını artırırken, kadınların toplumsal rollerini araçsallaştıran bir bakış açısını yansıtır. Böyle bir anlayış, yalnızca kadınların değil, aynı zamanda erkeklerin toplumsal rollerinin de yeniden tanımlanmasına neden olur. Kadının fiziksel görünüme indirgenmesi, erkeklerin başarılarının da bu görünümlere erişimle ölçülmesine yol açmaktadır. Bu durum, toplumsal ilişkilerin insani değerlerden uzaklaşarak maddi ve fiziksel faktörlere dayandırılmasını teşvik eder.

⁴⁶ moonshotteam, *Incels: A Guide to Symbols and Terminology*, 17.

⁴⁷ Sisemore, "Incel Rhetoric", 3-4.

⁴⁸ Filipa Melo Lopes, "What Do Incels Want? Explaining Incel Violence Using Beauvoisian Otherness", *Hyatia* 38/1 (Şubat 2023), 138; Rebecca Jennings, "Incels Categorize Women by Personal Style and Attractiveness", *Vox* (28 Nisan 2018).

⁴⁹ Winnie Chang, "The Monstrous-Feminine in the Incel Imagination: Investigating the Representation of Women as 'Femoids' on /r/Braincels", *Feminist Media Studies*, (17 Şubat 2022), 259.

İncel ideolojisinin temel varsayımlarından biri, toplumsal cinsiyet rollerinin biyolojik olarak belirlenmiş olduğudur. Erkeklerin ve kadınların doğaları gereği belirli rollere sahip oldukları ve bu rollerin tarih boyunca değişmediği iddiası, özellikle ataerkil yapıların hâkim olduğu toplumdaki dini söylemlerle kesişebilir. Ataerkil din anlayışı, erkeğin kadından üstün olduğu, kadının asli rolünün aile içinde tanımlandığı ve onun bağımsız bir özne olarak görülmemesi gerektiği fikrini pekiştiren yorumlara dayanır.⁵⁰ Modernleşmeyle birlikte bu geleneksel anlayışlar dönüşse de bazı kesimler bu değişimi erkekler açısından bir statü kaybı olarak değerlendirmekte ve kadınları düzeni bozan bir unsur olarak konumlandırabilmektedir. İncel ideolojisinin kadın düşmanlığı, ataerkil din anlayışının belirli yorumlarıyla benzerlik gösterebilir. Özellikle kadının erkeğe itaetkâr olması gerektiği, erkeklerin doğal olarak lider konumunda bulunduğu gibi söylemler, incellerin kadınları “hipergami” ile suçlaması ve “cinsel pazar” teorileriyle toplumsal yapıyı açıklamaya çalışmasıyla örtüşebilir. Dini metinlerin ataerkil bir çerçevede yorumlanması, kadınların bireysel tercihler yapmasının olumsuz bir gelişme olarak algılanmasına neden olmuş, bu da modernleşme sürecinde erkeklerin kendilerini dezavantajlı hissetmesine yol açan bir faktör olmuştur.

İncel ideolojisi ile ataerkil dini anlayış arasındaki muhtemel bağlantılardan biri de kadının ahlaki bir otorite tarafından kontrol edilmesi gerektiği düşüncesidir.⁵¹ İncel söylemlerinde kadınların cinselliğini sınırsız bir şekilde kullanabildiği ve bunun da toplumsal düzeni bozduğu iddiası sıkça yer alır.⁵² Bu bakış açısı, bazı ataerkil dini yorumlarda da görülebilir; kadının ahlaki açıdan erkeğe tabi olması gerektiği, onun davranışlarının denetlenmesi gerektiği fikri, özellikle muhafazakâr çevrelerde kadınların modernleşme ile kazandıkları özgürlüğün tehlikeli olduğuna dair söylemlerle birleşebilir. Bu tür söylemler, incellerin kadınları erkeklerin toplumsal ve cinsel başarısızlıklarının sorumlusu olarak görmesine zemin hazırlayabilir. Bu noktada incel ideolojisinin doğrudan dini metinlerden türediğini söylemek mümkün olmasa da ataerkil din anlayışı, erkek egemenliğini meşrulaştıran ve kadınların bağımsızlığını sınırlandıran söylemlerle

⁵⁰ Mehmet Şafi Bilik, “Semavi Dinlerde Kadının Yaratılış İnancı ve Toplumsal Yansımaları”, *Dicle İlahiyat Dergisi* 27/2 (31 Aralık 2024), 232 vd.; İlbey Dölek, “Feminist Kristoloji Bağlamında Yeni Ahit Metinlerindeki Kadınların Konumu ve Rolü”, *Antakiyat* 2/2 (27 Aralık 2019), 194 vd.

⁵¹ Maksude Kurt Fidan, “Hristiyanlıkta Kadın İmgesi: Günahkâr Havva ve Bakire Meriem Düalizmi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 22/2 (30 Aralık 2022), 247.

⁵² O'Malley vd., “An Exploration of the Involuntary Celibate (Incel) Subculture Online”, 4990 vd.; Williams - Arntfield, “Extreme Sex-Negativity”, 36.

bu ideolojiyi besleyebilir. Ataerkil dini söylemler toplumsal normları şekillendirme gücüne sahip olduğundan, inceleme ideolojisinin kadın düşmanlığıyla örtüşen yönleriyle etkileşime girebilir. Ancak tüm dini yorumlar ataerkil değildir; eşitlikçi teolojik yaklaşımlar, kadınları özne olarak konumlandırarak inceleme ideolojisinin cinsiyetçi varsayımlarına alternatif sunmaktadır. Bu nedenle, inceleme ideolojisi ile ataerkil din anlayışları arasındaki ilişki tarihsel ve sosyokültürel bağlam içinde ele alınmalıdır.

3. İnceleme İdeolojisinin Eleştirisi

İnceleme ideolojisi metafizik olmasa da kaderci bir anlayışın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında kader meselesi, insanlık tarihinin en köklü metafizik tartışmalarından biri olarak, insanın özgür iradesi ile evrendeki mutlak düzenin nasıl ilişkilendirileceği sorusunu merkezinde barındırır. Antik felsefeden modern düşünceye uzanan bu tartışma, bireyin varoluşsal sorumluluğunu ve ilahi takdirin sınırlarını sorgulayan derin bir entelektüel alan oluşturmuştur. Konu İslam düşüncesinde tarihinde ise Allah'ın mutlak bilgisi ve kudreti ile insanın özgür iradesi arasındaki ilişki ekseninde tartışılmıştır. Modernleşme ile birlikte kader tartışmaları yalnızca metafizik bir düzlemde değil, giderek fiziksel ve biyolojik bir bağlamda ele alınmaya başlanmıştır. 20. yüzyılın genetik bilimi alanındaki büyük ilerlemeleri, insan davranışlarının ve kişilik özelliklerinin biyolojik kodlarla önceden belirlenmiş olabileceği fikrini, yani biyolojik determinizmi hem felsefi hem de bilimsel tartışmaların merkezine taşımıştır.

Biyolojik determinizm, insan sosyal davranışlarının ve kişilik özelliklerinin bireylerin biyolojik yapılarından kaynaklandığını savunan teorilere verilen genel bir isimdir.⁵³ Bu görüş, insanın özgür olmadığını ve seçimlerin genetik faktörler tarafından belirlendiğini öne sürer.⁵⁴ Örneğin, kadınların sosyal ve ekonomik rollerinin genetik nedenlere bağlı olduğu iddia edilmiştir.⁵⁵ Tarihsel olarak bu anlayış, düşünce dünyasında geniş bir etki alanına sahiptir. Antik Yunan'da Aristoteles'in "doğanın merdiveni" (scala naturae) teorisi, varlıkları hiyerarşik bir düzene yerleştirerek insanlar

⁵³ Garland E. Allen, "The Roots of Biological Determinism", ed. Stephen Jay Gould, *Journal of the History of Biology* 17/1 (1984), 141; W. Carson Byrd - Matthew W. Hughey, "Biological Determinism and Racial Essentialism: The Ideological Double Helix of Racial Inequality", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 661/1 (01 Eylül 2015), 10.

⁵⁴ Seyithan Can, "A Theological Analysis of Biological Determinism Claims in the Context of Epigenetics and Brain Plasticity", *Darulfunun İlahiyat* 0/0 (2019), 7.

⁵⁵ Joseph L. Graves, "Great Is Their Sin: Biological Determinism in the Age of Genomics", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 661/1 (01 Eylül 2015), 25-26.

arasında “doğal köleler” ve “doğal yöneticiler” ayrımını savunmuştur.⁵⁶ Benzer şekilde, Platon’un “metaller alegorisi” bireylerin toplumsal rollerini doğuştan gelen niteliklerle belirleyen bir metafor olarak karşımıza çıkar. 19. yüzyılda kraniometri gibi sözde bilimsel yöntemler, biyolojik üstünlük iddialarını meşrulaştırmaya çalışmıştır. 20. yüzyılın başlarında zekâ testi hareketi, bireylerin zihinsel kapasitelerini biyolojik parametrelerle ilişkilendirme çabalarını derinleştirmiştir.⁵⁷ Modern genetik araştırmalar ise bu yaklaşıma yeni bir boyut kazandırmış, genetik farklılıkların sosyal üstünlük bağlamında yeniden yorumlanmasıyla biyolojik determinizm çağdaş bir dönüşüm geçirmiştir.⁵⁸

İlahi vahye dayalı dinler, insanın ahlaki sorumluluğunu özgür iradesine dayandırırken, biyolojik determinizm bu özgürlüğü biyolojik zorunluluklarla sınırlandırarak insanın kaderini genetik faktörlere teslim eder. İslam kelamında özgür irade ve kader ilişkisi farklı ekoller tarafından çeşitli teorilerle tartışılrsa da ana çizgideki mezhepler insanın özgür bir varlık olduğunu kabul etmiştir.⁵⁹ Ancak biyolojik determinizm, insan kaderini yalnızca genetik kodlarla açıklamaya çalışarak, çevresel ve kültürel faktörlerin etkisini ve toplumsal etkileşimlerin rolünü yok sayan indirgemeci bir yaklaşım sergiler. Örneğin biyolojik determinizm, insan zekâsını yalnızca genetik bir faktör olarak değerlendirirken, yapılan araştırmalar zekânın çevresel ve kültürel etkilerle şekillenen bağımsız zihinsel yeteneklerden oluştuğunu ortaya koymuştur.⁶⁰ Bu bulgular, biyolojik determinizmin insan davranışlarını genetik bir çerçeveye hapsetme çabasını çürütmektedir. İnsan davranışlarını anlamada, düşünce ve duygular gibi karmaşık zihinsel süreçlerin yalnızca fizyolojik mekanizmalarla açıklanamayacak kadar derin olduğu açıktır.⁶¹ Doğa düzeni genellikle nedensel bir yapı olarak kabul edilse de insan davranışı bu düzenin ötesine geçerek bir dereceye kadar özgür iradeye dayanır.⁶² Bu da insanın biyolojik bir varlık

⁵⁶ Graves, “Great Is Their Sin”, 26.

⁵⁷ Allen, “The Roots of Biological Determinism”, 141-142.

⁵⁸ Broyd vd., “Incels, Violence and Mental Disorder”, 9-11.

⁵⁹ Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-Mâturîdî, *Kitâbu't-Tevhîd*, thk. Fethullâh Halîf (İskenderiyye: Dâru'l-Câmiâti'l-Misriyye, 1431), 310-311; Ebu'l-Hasan Alî b. İsmâîl el-Eş'ârî, *Kitâbu'l-Luma fi'r-Red alâ Ehli'z-Zey ve'l-Bida*, thk. Hammûde Gurâbe (Kâhire: Matbaatu Mısır, 1955), 69-70; Kâdîlkudât Abdülcebbâr, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse (Mu'tezile'nin Beş İlkesi)*, çev. İlyas Çelebi (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013), 1/69.

⁶⁰ Allen, “The Roots of Biological Determinism”, 143.

⁶¹ C. Judson Herrick, “Biological Determinism and Human Freedom”, *International Journal of Ethics* 37/1 (1926), 41-42.

⁶² Herrick, “Biological Determinism and Human Freedom”, 38.

olmanın ötesinde, zihinsel ve manevi boyutlarıyla çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

İncel ideolojisi, biyolojik determinizmin katı çerçevesi içinde insanın manevi boyutunu ve varoluşsal anlamını tamamen dışlayarak, insan doğasının derinliğini ve aşkınlığını sistematik bir şekilde inkâr etmektedir. Oysa başta İslam olmak üzere dinler insanı ruh ve beden bütünlüğü içinde ele alarak, manevi yönün insanın yaratılışında merkezi bir yer tuttuğunu ifade eder. Bu bağlamda “beşer”, insanın maddi boyutunu temsil ederken, “insan”, manevi ve ahlaki boyutuyla bireyin varoluşsal derinliğini vurgular.⁶³ Kur’an, insanın yaratılışını hem fiziksel hem de manevi bir süreç olarak tanımlar: “*Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın.*”⁶⁴ İslam, insanın fiziksel varlığıyla manevi potansiyelini bir arada değerlendirir. Allah, insanı dünya koşullarına uyum sağlayabilecek fiziksel özelliklerle donatırken, aynı zamanda onu manevi ve ahlaki sorumluluklarla yükümlü kılmıştır.⁶⁵ İslam düşünce tarihinde her ne kadar iradenin yaratılmışlığı noktasında birtakım tartışmalar olsa da⁶⁶ kesb bağlamında irade, insanın bu sorumluluğunun temel taşıdır ve onun yaratılıştaki özgünlüğünü simgeler. Kur’an-ı Kerim, insanın bu sorumluluğunu defaatle vurgulayarak, iradeyi insanın seçme ve yükümlülük kapasitesinin ayrılmaz bir parçası olarak sunmaktadır.⁶⁷ İncel ideolojisinin benimsemiş olduğu biyolojik determinizm ise insan davranışlarını genetik ve biyolojik faktörlere indirgemek suretiyle, özgür irade fikrini zayıflatarak ahlaki sorumluluk anlayışını geçersiz kılmaktadır.

İslam düşüncesinde insan, fiziksel ve manevi boyutlarıyla Allah’ın ilahi hitabına muhatap kılınmış, yaratılışı itibarıyla üstün bir varlık olarak tanımlanmıştır.⁶⁸ Bu üstünlük, bireyin takvasıyla ölçülür; fiziksel veya

⁶³ Ali Binol, “Beşer Kelimesinin Tahlili ve Kur’an’daki Bağlamı”, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/13 (28 Haziran 2018), 180-181.

⁶⁴ Hicr 15/29.

⁶⁵ Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-Mâturîdî, *Te`vilâtu’l-Kur`ân*, thk. Mecdî Bâsellûm (Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2005), 10/573; Ebû’l-Kâsım Mahmûd b. Amr Zemaşşerî, *el-Keşşâf an hakâiki ğavâmidî’t-tenzîl* (Beyrut: Dâru’l-Kitâbi’l-‘Arabî, 1407), 4/774.

⁶⁶ Ebû’l-Meâlî Rûknüddîn el-Cüveynî, *el-‘Akîdetü’n-Nizâmîyye fi’l-erkânî’l-İslâmîyye*, thk. Muhammed Zâhid el-Kevserî (Mısır: el-Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Turâss, 1992), 45 vd.

⁶⁷ Bk. el-A’râf 7/30; el-İsrâ 17/63; Kâf 50/27; el-Kalem 68/7; el-Müzzemmil 73/19

⁶⁸ el-İsrâ 17/70

toplumsal statü gibi geçici niteliklere dayanmaz.⁶⁹ Bu, insanın hayatını yalnızca maddi hazlar veya biyolojik işlevlerle sınırlı bir varoluş değil, ahlaki ve manevi sorumluluklarla şekillenen bir yolculuk olarak anlamlandırır. Bu bakış açısı, modern dünyanın kadın düşmanlığı ve cinsiyetçi hiyerarşilerle inşa ettiği anlayışlara karşın kadını biyolojik veya cinsel işlevlerle sınırlamayan; aksine, insan onuruna sahip bir varlık olarak tanımlayan bir perspektiftir.

İslam, kadın ve erkeği eşit ontolojik temellere dayanan, birbirini tamamlayan ve sorumluluk paylaşımına dayalı bir ilişki içinde yaratılmış bireyler olarak ele alır. İnsanlar arasındaki ayrımların, adalet ve merhamet ekseninde değerlendirildiği İslam anlayışında, kadın ve erkek arasındaki farklar görev ve sorumlulukların adil bir şekilde dağıtılmasına dayanır: *“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın üretilen yayan rabbinize itaatsizlikten sakının”*⁷⁰ ifadesi, kadın ve erkeğin aynı yaratılış köküne sahip olduğunu ve aralarındaki farklılıkların üstünlük değil, tamamlayıcılık bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koyar. İslam, kadını salt biyolojik veya toplumsal rollere indirgemez; aksine, onu ahlaki bir özne ve toplumsal düzenin onurlu bir parçası olarak tanımlar. Kadınların insanlık onurunun korunması hem Kur’an’ın öğretisinde hem de Hz. Peygamber’in pratiğinde merkezi bir yer tutar: *“Sizin en hayırlınız, kadınlarına karşı en iyi davranandır.”*⁷¹ hadisi, kadın-erkek ilişkilerinin temelinde adalet, merhamet ve nezaketin yer alması gerektiğini güçlü bir şekilde ifade eder.

Biyolojik determinizmin ideolojisi incelleri, hayatın anlamsız olduğu ve insanın evrendeki varlığının kaotik bir tesadüfün ürünü olduğu nihilist bir anlayışa sürüklerken İslam, hayatı ilahi bir planın ayrılmaz bir parçası olarak görür. İslam düşüncesine göre, ölüm ve yaşam dahi insanın ahlaki ve manevi gelişimi için yaratılmıştır. Kur’an’da bu gerçek şöyle ifade edilir: *“Hanginizin davranışça daha iyi olduğunu denemek için ölümü ve hayatı yaratan O’dur.”*⁷² İnsanın varoluşu yalnızca fiziksel bir süreç değil, aynı zamanda ahlaki bir sorumlulukla bütünleşen değerli bir yolculuktur. İnsan, Allah tarafından halifelik makamına yükseltilmiş bir varlıktır.⁷²

⁶⁹ el-Bakara 2/22; İbrâhim 14/32; en-Nahl 16/5-8; el-Hac 22/36-37, 65; Lokmân 31/20; ez-Zuhruf 43/13-14; el-Câsiye 45/12; el-Hucurât 49/13.

⁷⁰ en-Nisâ 4/1

⁷¹ Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ et-Tirmizî, *Sunenu’t-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Fuâd Abdulbâkî (Mısır: Şirketu Mustafâ’l-Bâbî’l-Halebî, 1395/1975), “Radâ” 11.

⁷² el-Bakara 2/30

Halifelik misyonu, insanın sadece fiziksel dünyanın idaresinde değil, aynı zamanda ilahi adalet, merhamet ve iyilik prensiplerini topluma hâkim kılma sorumluluğunu da üstlenmesini gerektirir. İslam'da insan, yaratılışın düzeniyle uyum içinde olan, varoluşunun anlamını adalet ve iyilikle şekillendiren bir aktördür.

Teolojik ve ontolojik bağlamda ele alınan inceleme ideolojisinin sahip olduğu biyolojik determinizm ve nihilizm anlayışları, insan varoluşunu indirgemeci bir çerçevede değerlendirerek ahlaki sorumluluk ve özgür irade kavramlarını göz ardı etmektedir. Ancak bu indirgemeci anlayış, yalnızca felsefi ve teolojik değil, aynı zamanda bilimsel temellerde de ciddi eleştirilere maruz kalmaktadır. Modern bilim, biyolojik determinizmin genetik sabitlik ve mutlak biyolojik belirlenim iddialarını sorgulayan bulgular ortaya koyarak, insan davranışlarının ve toplumsal ilişkilerin çok daha karmaşık etkileşimlere dayandığını göstermektedir.

Modern bilimsel gelişmeler, biyolojik determinizmin genetik sabitlik iddiasını ciddi biçimde sorgulamaktadır. Epigenetik araştırmalar, çevresel faktörlerin genetik ifadeleri değiştirebileceğini ve bu değişimlerin nesiller boyunca aktarılabilirliğini kanıtlamıştır.⁷³ Bu bulgular, genetik özelliklerin sabit olmadığını ve çevresel değişimlere uyum sağladığını ortaya koyarak biyolojik determinizmin temel iddialarını geçersiz kılmaktadır. Nöroendokrinoloji alanında yapılan çalışmalar da hormonların insan davranışlarına etkisinin yalnızca biyolojik değil, kültürel bağlamlarla şekillendiğini göstermektedir.⁷⁴ İnsan davranışları üzerindeki hormonal etkiler, hayvanlarda gözlemlenen kadar açık ve kesin olmamakla birlikte, kültürel etkileşimlerle karmaşık bir yapıya bürünmektedir.⁷⁵ Bu durum, biyolojik faktörlerin sosyal etkileşimlerden bağımsız olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Toplumların tarihsel ve kültürel çeşitlilikleri, biyolojik determinizmin genetik faktörlerle açıklama çabasının yetersizliğini gözler önüne sermektedir. Sosyobiologların bile, bu çeşitliliklerin evrimsel süreçlerin öngördüğünden çok daha hızlı gerçekleştiğini kabul etmesi, biyolojik determinizmin indirgemeci yaklaşımını sorgulamaktadır. İnsan davranışlarını

⁷³ Byrd - Hughey, "Biological Determinism and Racial Essentialism", 14-16.

⁷⁴ Eleanor M. Miller - Carrie Yang Costello, "The Limits of Biological Determinism", *American Sociological Review* 66/4 (2001), 593.

⁷⁵ Miller - Costello, "The Limits of Biological Determinism", 596.

yalnızca biyolojik süreçlere dayandıran yaklaşımlar, insan kültürünün dinamik ve çok katmanlı yapısını anlamakta başarısız kalmaktadır.⁷⁶

Biyolojik determinizm, tarih boyunca bilimsel objektiflikten uzak bir anlayış sergileyerek sosyal önyargılara dayalı uygulamalara zemin hazırlamıştır. Samuel George Morton'un kafatası ölçümleri gibi örnekler, biyolojik determinizmin bilimsel yöntemleri ideolojik amaçlar için nasıl araçsallaştırdığını göstermektedir.⁷⁷ Günümüzde "ırksal tıp" gibi kavramlarla devam eden bu anlayış, genetik çeşitlilik ve sosyal ırk tanımları arasındaki ilişkiyi yanlış yorumlamaktadır.⁷⁸ Montagu'nun da belirttiği üzere, ırk biyolojik bir gerçeklik değil, toplumsal bir mittir.⁷⁹

Biyolojik determinizm teorileri, Batı kapitalizminin farklı aşamalarında, toplumu kontrol altına almak için ideolojik bir araç olarak kullanılmıştır. Örneğin, zekâ testleri bireylerin toplumsal konumlarını meşrulaştırma aracı olarak işlev görmüştür.⁸⁰ Bu tür uygulamalar, bireylerin toplumsal konumlarını genetik ve biyolojik özelliklere bağlayarak sosyoekonomik eşitsizlikleri meşrulaştırma çabalarının bir parçası olmuştur.⁸¹ Biyolojik determinizm, toplumsal sorunların kökenini bireylere indirgemek suretiyle sosyal düzen ve yapısal problemlerin ilişkisini görmezden gelir. Bu yaklaşım, toplumdaki güçlü grupların çıkarlarına hizmet ederken, dezavantajlı bireylerin sistematik sorunlarını göz ardı etmektedir.⁸²

Biyolojik determinizmin tarih boyunca toplumsal eşitsizliklere ve insan hakları ihlallerine yol açtığı bilinmektedir.⁸³ Nazi Almanya'sında uygulanan eugenics politikaları, biyolojik determinizmin nasıl yıkıcı sonuçlar doğurabileceğinin çarpıcı bir örneğidir.⁸⁴ Günümüzde, bu anlayışın bir yansıması olan incel ideolojisi, bireylerin toplumsal statülerini ve ilişkilerini değiştirilemez biyolojik faktörlere bağlayarak kadın düşmanlığını ve cinsiyet eşitsizliğini meşrulaştırmaktadır. Bu durum, toplumsal adaletin korunması için bilimsel ve etik sorumluluğun yanı sıra, insanın manevi

⁷⁶ Sociobiology Study Group of Science for the People, "Dialogue. The Critique: Sociobiology: Another Biological Determinism", *BioScience* 26/3 (1976), 185.

⁷⁷ Allen, "The Roots of Biological Determinism", 142.

⁷⁸ Graves, "Great Is Their Sin", 30-31.

⁷⁹ Grant Jewell Rich, review of *Review of Man's Most Dangerous Myth: The Fallacy of Race*, sad. Ashley Montagu, *Anthropology & Education Quarterly* 30/4 (1999), 497.

⁸⁰ Allen, "The Roots of Biological Determinism", 144.

⁸¹ Graves, "Great Is Their Sin", 44-45.

⁸² Elizabeth A. Segal - Keith M. Kilty, "The Resurgence of Biological Determinism", *Race, Gender & Class* 5/3 (1998), 72.

⁸³ Allen, "The Roots of Biological Determinism", 145.

⁸⁴ Segal - Kilty, "The Resurgence of Biological Determinism", 72.

boyutunu ve ahlaki sorumluluğunu vurgulayan dini değerlerin de ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Sonuç

Modern dünyada toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik ve kadınlık algıları derin dönüşümler geçirmiştir. Bu dönüşümler, özellikle erkek kimliğinin sorgulanmasına ve geleneksel erkeklik rollerinin aşındığı bir kriz ortamına yol açmıştır. İncel ideolojisi, bu modern erkeklik krizinin radikal bir yansıması olarak ortaya çıkmış ve bireylerin toplumsal, biyolojik ve kültürel koşullardan kaynaklanan sorunlarını açıklama çabasında, nihilizme ve kaderciliğe dayalı bir dünya görüşü geliştirmiştir.

İncel ideolojisinin temelinde yer alan biyolojik determinizm, bireylerin yaşamlarını genetik faktörlerin önceden belirlediği iddiasına dayanır. Bu anlayış, bireylerin özgür iradelerini ve ahlaki sorumluluklarını reddederken, toplumsal eşitlik ve bireysel gelişim olasılıklarını da dışlamaktadır. Kadınların cinsel ve toplumsal rolleri yalnızca biyolojik işlevlere indirgenmiş, onlar toplumsal hiyerarşide "öteki" olarak konumlandırılmıştır. Inceller, kadını femoid kavramıyla nesnelleştirip insanlık onurunu zedelemiş ve yaratılıştaki ontolojik eşitlik ilkesini ihlal etmişlerdir. Ayrıca, erkekleri genetik üstünlüklerine göre sınıflandıran bir sistem inşa ederek kadınları yalnızca erkeklerin ihtiyaçlarını karşılayan araçlar olarak görmüşlerdir.

92 | db

Bu çalışma, incel ideolojisinin yalnızca bireysel bir psikolojik sorun değil, aynı zamanda modernleşme ve kapitalizmin ortaya çıkardığı yapısal sorunların bir ürünü olduğunu göstermektedir. Modernizmin maddeci ve determinist anlayışı, bireyleri maddi başarı ve fiziksel üstünlük temelinde değerlendiren bir dünya görüşü ortaya koymuştur. Inceller, bu anlayışın radikal bir yorumunu sunarak, toplumsal başarısızlıklarını genetik yetersizlik ve kadınların hipergami eğilimleriyle açıklamaktadırlar. Oysa bu perspektif, insanın manevi ve ahlaki boyutunu bütünüyle göz ardı etmektedir. İnsanın yalnızca biyolojik bir varlık değil, aynı zamanda iradesi, ruhu ve manevi yönleriyle bütüncül bir varlık olduğu gerçeği, bu ideolojinin temel varsayımlarını çürütmektedir.

Teolojik açıdan bakıldığında, incel ideolojisi, insanın yaratılıştaki ilahi hikmeti ve ontolojik değeri reddeder. İnsan, İslam perspektifinde, Allah'ın halifesi olarak yaratılmış, eşitlik ve adalet temelinde bir varlık hiyerarşisi içinde yer almıştır. Kadın ve erkek arasındaki ontolojik eşitlik, İslam'ın temel prensiplerinden biridir ve bu eşitlik, her iki cinsiyetin de Allah'ın rızasını kazanma potansiyeline sahip olmasıyla teyit edilmiştir.

İncel ideolojisinin kadınları yalnızca cinsel objeler veya sosyal statü unsurları olarak değerlendirmesi, bu ilahi eşitlik anlayışıyla açıkça çelişmektedir. Kadın ve erkeğin farklı fakat eşit sorumluluklara sahip olduğu bu bakış açısı, incel ideolojisinin toplumsal hiyerarşi ve değer sistemlerini çarpıtan anlayışına alternatif bir perspektif sunmaktadır.

Modernizmin insanı yalnızca biyolojik ve ekonomik bir varlık olarak değerlendiren yaklaşımı, bireylerin toplumsal rollerini daraltmış ve insani değerleri göz ardı etmiştir. İncel ideolojisinin ortaya çıkışı, bu daraltılmış insan tanımının bir ürünüdür. Teolojik bir perspektiften, bu tür ideolojilere karşı yapılabilecek en önemli katkı, insanın yaratılış hikmetini, ahlaki sorumluluklarını ve manevi boyutunu yeniden vurgulayan bir anlayış geliştirmektir. İncel ideolojisinin temel aldığı nihilizm ve kadercilik, insanın özgür iradesini ve eylem gücünü yok sayarak bireyleri edilgen bir pozisyona sürüklerken; İslam, insanı aktif bir özne olarak konumlandırır. Bu özne, kendi hayatını yönlendirebilme, toplumu dönüştürebilme ve adaleti tesis etme sorumluluğuna sahiptir. Sonuç olarak, incel ideolojisi modern toplumun bireyler üzerindeki baskılarının bir yansımasıdır ve eleştirisi yalnızca bir alt kültürü değil, modernizmin temel varsayımlarını da sorgulamayı gerektirir. Teolojik, etik ve sosyolojik boyutları birleştiren bir yaklaşım, bu ideolojinin yol açtığı sorunlara çözüm sunarak insanlık onurunu korumada kritik bir rol oynayacaktır.

Kaynakça

- Aiolfi, Irene, Mo. *Who are the Involuntary Celibates? A Scientific Literature Review*. Bergamo: Università Degli Studi Dı Bergamo, Yüksek Lisans, 2021.
- Allen, Garland E. "The Roots of Biological Determinism". ed. Stephen Jay Gould. *Journal of the History of Biology* 17/1 (1984), 141-145.
- Ata, Işıl Kızılırmak - Topçu, Ashlan D. "Yeni Mecrada Hegemonik Söylem: Erkeklik Krizinin Instagram'da Tezahürü". *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* 35 (30 Aralık 2021), 56-82.
- Aytaç, Serpil vd. "Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma". *Istanbul Journal of Sociological Studies* 54 (20 Aralık 2016), 275-297.
- Barcellona, Marta. "İncel Violence as a New Terrorism Threat: A Brief Investigation between Alt-Right and Manosphere Dimensions". *Sortuz: Oñati Journal of Emergent Socio-Legal Studies* 11/2 (07 Mart 2022), 170-186.
- Bengtsson Mueller, Elsa. "The Misogynist Incel in The News: Analysing Representations of Gender-Based Violence in Britain". *The British Journal of Politics and International Relations* 26/4 (01 Kasım 2024), 1121-1143. <https://doi.org/10.1177/13691481231224275>
- Bilik, Mehmet Şafi. "Semavi Dinlerde Kadının Yaratılış İnancı ve Toplumsal Yansımaları". *Dicle İlahiyat Dergisi* 27/2 (31 Aralık 2024), 229-243.
- Binol, Ali. "Beşer Kelimesinin Tahlili ve Kur'an'daki Bağlamı". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/13 (28 Haziran 2018), 159-183.

- Broyd, Josephine vd. "Incels, Violence and Mental Disorder: A Narrative Review with Recommendations for Best Practice in Risk Assessment and Clinical Intervention". *BJPsych Advances* 29/4 (Temmuz 2023), 254-264.
- Bulduklu, Yasin. "Eleştirel Çalışmalarda Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Gömülü Teori". *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi* 1/1 (18 Mart 2019), 1-14.
- Byrd, W. Carson - Hughey, Matthew W. "Biological Determinism and Racial Essentialism: The Ideological Double Helix of Racial Inequality". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 661/1 (01 Eylül 2015), 8-22.
- Can, Seyithan. "A Theological Analysis of Biological Determinism Claims in the Context of Epigenetics and Brain Plasticity". *Darulfunun İlahiyat* 0/0 (2019), 2-23.
- Cannito, Maddalena - Ferrero Camoletto, Raffaella. "The Rules of Attraction: An Empirical Critique of Pseudoscientific Theories about Sex in the Manosphere". *Sexes* 3/4 (Aralık 2022), 593-607. <https://doi.org/10.3390/sexes3040043>
- Chang, Winnie. "The Monstrous-Feminine in the Incel Imagination: Investigating the Representation of Women as 'Femoids' on /r/Braincels". *Feminist Media Studies*. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14680777.2020.1804976>
- Coston, Bethany - Kimmel, Michael. "White Men as the New Victims: Reverse Discrimination Cases and the Men's Rights Movement". *Nevada Law Journal* 13/2 (01 Ocak 2013). <https://scholars.law.unlv.edu/nlj/vol13/iss2/5>
- Cüveyni, Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn el-. *el- 'Akîdetü'n-Nizâmîyye fî'l-erkânî'l-İslâmîyye*. thk. Muhammed Zâhid el-Kevserî. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, 1992.
- Çakır, Özlem vd. "Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu". *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 2/4 (25 Temmuz 2016), 51-70.
- Çalışkan, Hande - Çevik, Emrah İsmail. "Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği". *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (30 Temmuz 2018), 218-233.
- Donaldson, Mike. "What Is Hegemonic Masculinity?" *Theory and Society* 22/5 (1993), 643-657.
- Dölek, İlbey. "Feminist Kristoloji Bağlamında Yeni Ahit Metinlerindeki Kadınlara Konumu ve Rolü". *Antakiyat* 2/2 (27 Aralık 2019), 190-208.
- Eş'ârî, Ebu'l-Hasan Alî b. İsmâîl el-. *Kitâbu'l-Luma fî'r-Red alâ Ehli'z-Zey ve'l-Bida*. thk. Hammûde Gurâbe. Kâhire: Matbaatu Mısır, 1955.
- Fidan, Maksud Kurt. "Hristiyanlıkta Kadın İmgesi: Günahkâr Havva ve Bakire Meryem Düalizmi". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 22/2 (30 Aralık 2022), 239-252.
- Ging, Debbie. "Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere". *Men and Masculinities* 22/4 (01 Ekim 2019), 638-657. <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>
- Graves, Joseph L. "Great Is Their Sin: Biological Determinism in the Age of Genomics". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 661/1 (01 Eylül 2015), 24-50. <https://doi.org/10.1177/0002716215586558>
- Hasting, Zoe vd. *Involuntary Celibates: Background for Practitioners*. Organization for the Prevention of Violence, 01 Haziran 2024. <https://preventviolence.ca/publication/incels-background-for-practitioners/>
- Herrick, C. Judson. "Biological Determinism and Human Freedom". *International Journal of Ethics* 37/1 (1926), 36-52.
- Hoffman, Bruce vd. "Assessing The Threat of Incel Violence". <https://research-repository.st-andrews.ac.uk/handle/10023/24162>
- <https://www.icisleri.gov.tr/>, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. "Bakanlığımızca Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kapsamında 58 İlde 563 Kişi Elektronik Kelepçeyle İzleniyor". Erişim 12 Kasım 2024. <https://www.icisleri.gov.tr/kadina-siddetin-onlenmesi-kapsaminda-553-kisi-elektronik-kelepceyle-izleniyor>

- Jennings, Rebecca. "Incels Categorize Women by Personal Style and Attractiveness". *Vox*. 28 Nisan 2018. Erişim 20 Kasım 2024. <https://www.vox.com/2018/4/28/17290256/incele-chad-stacy-becky>
- Kâdılkudât Abdülcebâr. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse (Mu'tezile'nin Beş İlkesi)*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Kimmel, Michael - Wade, Lisa. "Ask a Feminist: Michael Kimmel and Lisa Wade Discuss Toxic Masculinity". *Signs* 44/1 (2018), 233-254.
- Latimore, Jasmine - Coyne, John. *Glossary*. Incels in Australia. Australian Strategic Policy Institute, 2023. JSTOR. <http://www.jstor.org/stable/resrep52740.9>
- Lemon, Jennifer. "Masculinity in Crisis?" *Agenda: Empowering Women for Gender Equity* 24 (1995), 61-71. <https://doi.org/10.2307/4065897>
- Lopes, Filipa Melo. "What Do Incels Want? Explaining Incel Violence Using Beauvoirian Otherness". *Hypatia* 38/1 (Şubat 2023), 134-156. <https://doi.org/10.1017/hyp.2023.3>
- Marwick, Alice E. - Caplan, Robyn. "Drinking Male Tears: Language, The Manosphere, and Networked Harassment". *Feminist Media Studies* 18/4 (04 Temmuz 2018), 543-559. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1450568>
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Kitâbu't-Tevhîd*. thk. Fethullâh Halîf. İskenderiyye: Dâru'l-Câmiâtî'l-Misriyye, 1431.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2005.
- Messner, Michael A. "The Limits of 'The Male Sex Role': An Analysis of the Men's Liberation and Men's Rights Movements' Discourse". *Gender and Society* 12/3 (1998), 255-276.
- Miller, Eleanor M. - Costello, Carrie Yang. "The Limits of Biological Determinism". *American Sociological Review* 66/4 (2001), 592-598. <https://doi.org/10.2307/3088924>
- moonshotteam, moonshot. *Incels: A Guide to Symbols and Terminology*. Erişim 01 Kasım 2024. <https://moonshotteam.com/resource/incels-a-guide-to-symbols-and-terminology/>
- ntv, NTV. "Kadınlara Yönelik Şiddet Vakaları Ardından İncel Grupları Konuşuluyor: İncel Ne Demek? İncel Kişilerin Özellikleri Neler?" Erişim 14 Kasım 2024. https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/kadinlara-yonelik-siddet-vakalari-ardindan-incele-gruplari-konusuluyor-incele-ne-demek-incele-kisilerin-ozellikleri-neler%2C-R-0WI84V0S5a1nELIhQ_Q
- O'Malley, Roberta Liggett vd. "An Exploration of the Involuntary Celibate (Incel) Subculture Online". *Journal of Interpersonal Violence* 37/7-8 (01 Nisan 2022), NP4981-NP5008. <https://doi.org/10.1177/0886260520959625>
- Öztürk, Fatma Esra. "İnternet Alt Kültürü Bağlamında Hegemonik Erkeklik Söyleminin Dijital Dönüşümü: #erkekyerinibilsin Hashtag Örneği". *Global Media Journal Turkish Edition* 11/22 (2021), 101-123.
- People, Sociobiology Study Group of Science for the. "Dialogue. The Critique: Sociobiology: Another Biological Determinism". *BioScience* 26/3 (1976), 182-186. <https://doi.org/10.2307/1297246>
- Preston, Kayla vd. "The Black Pill: New Technology and the Male Supremacy of Involuntarily Celibate Men". *Men and Masculinities* 24/5 (01 Aralık 2021), 823-841. <https://doi.org/10.1177/1097184X211017954>
- Regehr, Kaitlyn. "In(Cel)Doctrination: How Technologically Facilitated Misogyny Moves Violence off Screens and on to Streets". *New Media & Society* 24/1 (01 Ocak 2022), 138-155. <https://doi.org/10.1177/1461444820959019>
- Rich, Grant Jewell. Review of *Review of Man's Most Dangerous Myth: The Fallacy of Race*, sad. Ashley Montagu. sad. Ashley Montagu. *Anthropology & Education Quarterly* 30/4 (1999), 496-498.

- Scaptura, Maria N. - Boyle, Kaitlin M. "Masculinity Threat, 'Incel' Traits, and Violent Fantasies Among Heterosexual Men in the United States". *Feminist Criminology* 15/3 (01 Temmuz 2020), 278-298. <https://doi.org/10.1177/1557085119896415>
- Segal, Elizabeth A. - Kilty, Keith M. "The Resurgence of Biological Determinism". *Race, Gender & Class* 5/3 (1998), 61-75.
- Sisemore, Virginia. "Incel Rhetoric: Origins of Digital Misogyny". *Honors College Theses*. <https://digitalcommons.murraystate.edu/honorstheses/63>
- Sparks, Brandon vd. "Involuntary Celibacy: A Review of Incel Ideology and Experiences with Dating, Rejection, and Associated Mental Health and Emotional Sequelae". *Current Psychiatry Reports* 24/12 (01 Aralık 2022), 731-740. <https://doi.org/10.1007/s11920-022-01382-9>
- Temelli, Ecenur. "Incel' Örneği Üzerinden Çevrim İçi Mizojinist Gruplar ve Şiddet Eylemleri". *International Journal of Social And Humanities Sciences* 6/1 (21 Temmuz 2022), 11-30.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. 'İsâ. *Sunenu't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Fuâd Abdalbâkî. 5 Cilt. Mısır: Şirketu Mustafâ'l-Bâbî'l-Halebî, 1395/1975.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. *Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri Gender Statistics 2020*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu, 2021.
- Williams, Dj - Arntfield, Michael. "Extreme Sex-Negativity: An Examination of Helplessness, Hopelessness, and Misattribution of Blame Among 'Incel' Multiple Homicide Offenders". *Journal of Positive Sexuality* 6/1 (01 Nisan 2020), 33-42. <https://doi.org/10.51681/1.613>
- Yüksel-Kaptanoğlu, İlknur vd. *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Amr. *el-Keşşâf an hakâiki ğavâmidî't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1407.

